

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

МАТЕРІАЛИ
звітної наукової вебконференції
викладачів, докторантів, аспірантів
університету за 2019 рік
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

6–8 квітня 2020 року

м. Івано-Франківськ
2020

УДК 378.4(477.86)ПНУ(082)

М34

*Рекомендовано до видання вченою радою
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,
протокол № 5 від «26» травня 2020 р.*

Редакційна рада: Цепенда І.Є. – голова, ректор ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», доктор політичних наук, професор; Якубів В.М. – проректор з наукової роботи, доктор економічних наук, професор; Благун І.С. – доктор економічних наук, професор; Васильєва В.А. – доктор юридичних наук, професор; Великочий В.С. – доктор історичних наук, професор; Гасюк І.М. – доктор фізико-математичних наук, професор; Голод Р.Б. – доктор філологічних наук, професор; Гоян І.М. – доктор філософських наук, професор; Грицан А.В. – кандидат історичних наук, професор; Кондур О.С. – доктор педагогічних наук, доцент; Кугутяк М.В. – доктор історичних наук, професор; Нагорняк М.М. – доктор політичних наук, професор; Пилипів В.М. – доктор фізико-математичних наук, професор; Плекан Ю.В. – кандидат історичних наук, доцент; Случик В.М. – кандидат біологічних наук, доцент; Яців Я.М. – кандидат педагогічних наук, доцент; Яцків Н.Я. – кандидат філологічних наук, професор.

Адреса редакційної ради:

76018, Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Тел. (0342) 59-60-51

М34 **Матеріали** звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2019 рік ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 6–8 квітня 2020 р., м. Івано-Франківськ. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2020. 507 с.

Видання містить результати наукових досліджень із проблем математики, фізики, хімії, біології, екології, лісівництва, агрохімії, економіки, історії, філософії, політології, релігієзнавства, культурології, соціології, психології, філології, педагогіки, мистецтвознавства, туризму, фізичного виховання і спорту.

Дослідження виконані в наукових лабораторіях та на кафедрах університету.

УДК 378.4(477.86)ПНУ(082)

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ПІДРУЧНИКІВ З ГЕОГРАФІЇ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Юрченко С.Р.,

аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

Навчально-методичні комплекси вчителя й учня, об'єднані вивченням шкільного курсу географії, у своєму переліку мають неодмінно підручник як найважливіший засіб навчання і не менш важливе джерело знань. Тому, підручник сконцентрував у собі одночасно найважливішу дидактичну функцію методичного керівництва до навчальної діяльності в умовах класної і домашньої роботи.

У кінці ХХ – на початку ХХІ ст. в методиці навчання географії склалася стійка педагогічна тенденція: створення підручників, що сприяють самоорганізації навчання, що несуть місію керівництва самостійною діяльністю учня. Цей аспект ролі підручника набуває в організації навчання все зростаючого значення [1, с. 23].

Сучасні підручники з географії повинні реалізовувати головну мету вітчизняної школи – сприяти формуванню в учнів здатності самостійно вчитися шляхом їх включення в різні види діяльності (пізнавальну, практичну, проектну, дослідницьку, ціннісно-орієнтаційну, комунікативну, рефлексивну). З цією метою при конструюванні підручників застосовуються різноманітні методи, що забезпечують розвиток в учнів мотивації, пізнавального інтересу, включення їх в діяльність по розвитку у них предметних та особистісних результатів. При проектуванні змісту підручника з географії для всього шкільного курсу, з 6 по 10 клас, слід опиратись на використання з системно-діяльнісного, аксіологічного, проектного підходів, які покликані відобразити проектно-перетворюючу парадигму освіти і спрямовані на формування географічної культури в контексті ноосферного екогуманістичного світогляду.

Особливо актуальним на сьогоднішній день є впровадження у змістову структуру підручника з географії технології освітніх подорожей. Дана технологія розглядається нами як гуманітарна технологія розвиваючої освіти, що характеризує предмет «Географія» в діяльнісно-подієвому контексті. У цьому випадку освітня подорож – це соціокультурна ціннісно-сміслова подія, що забезпечує школярам діяльнісне занурення в конкретний географічний простір шляхом означення географічних процесів, об'єктів, що наповнюють його; виявлення культурних смислів географічного простору, яке задається специфікою географічного змісту, інтересами, потребами, способами діяльності учнів, що дозволяють їм стати співучасниками географічної події.

Аналіз теоретичної літератури і педагогічної практики показав, що якщо для багатьох шкільних предметів освітня подорож – інноваційна технологія, то для шкільної географії ця технологія не є абсолютно новою. Відзначимо, що в ХІХ столітті в підручнику Д.Д. Семенова (1860 р.) з географії Росії були вперше

сконструйовані окремі уроки-параграфи у вигляді подорожей. З їх допомогою учні знайомилися з різними частинами Росії у формі уявної подорожі з Санкт-Петербурга по сухопутних, річкових і морських шляхах у різні регіони [3]. Аналіз педагогічної практики свідчить, що саме параграфи-подорожі, найбільш ефективно застосовувати для учнів з курсу «Географія материків і океанів (7 клас)». Даний курс орієнтований на проведення уроків в особливій формі маршрутизації з метою створення синтетичного образу території (когнітивного, емоційно-чуттєвого) за допомогою накладення різних способів (аналізу карт, матеріалів інтернету, фотографій, відеофрагментів, малюнків, різних видів текстів: навчального, наукового, художнього). При конструюванні параграфів-подорожей застосовуються прийоми наповнення змісту і діяльності учнів новими смислами, безпосередніми життєвими ситуаціями, проблемами, що існують у світі і регіоні. Більшість шкільних підручників є носіями систематизованих знань, які не сприяють формуванню творчого мислення, виробленню пізнавальних здібностей учнів. Реалізація цього завдання можлива через використання в дидактичному апараті підручника системи питань і завдань практико-орієнтованого характеру [2, с. 41].

Таким чином, в умовах модернізації освіти в Україні, відходу від «знання-центричної» моделі до компетентнісно-орієнтованого навчання, спрямованого на самовдосконалення, саморозвиток, особистісний ріст учнів, різко зростають вимоги до зразкових шкільних програм та підручників. Сучасні підручники з географії повинні не тільки озброювати учнів сумою знань, але і прищеплювати їм уміння їх самостійного придбання. Саме шкільний підручник виступає основним джерелом інформації, в якому розкривається зміст шкільного курсу, визначається той необхідний обсяг знань і умінь, який школяр повинен освоїти на даному ступені освіти. З іншого боку, підручник виступає найважливішим засобом навчання, покликаний сприяти виробленню досвіду самостійної творчої діяльності. Націлювання підручників на самостійне придбання знань учнями, розвиток їх пізнавальних здібностей, творчого, а не репродуктивного мислення також є однією з ключових позицій концепції підручника географії нового покоління.

1. Корнеєв В. П. До проблеми ефективності підручників з географії. *Географія*. 2007. № 18. С. 2–4.

2. Назаренко Т. Г. Методичні засади змісту шкільного підручника «Загальна географія». *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Мадзігон. Київ : Педагогічна думка, 2004. Вип. 5. С. 164–168.

3. Семенов Д. Д. Уроки географии. Санкт-Петербург, 1860. 234 с.